

Ms 5272/167

Z. Megjelenés  
1966.

A R A N Y    J Á N O S  
K O R Á N   E L H U N Y T   T E S T V É R E I

MAGYAR  
SZEMÉLYTUDOMÁNYOS AKADÉMIA  
KÖNYVTÁRA

K É S Z Í T E T T E :  
B O R D Á S   L Á S Z L Ó  
és  
D Á N I E L I S Z   E N D R E

21/1966



No. 1000/100

1000/100

THE UNIVERSITY OF CHICAGO  
DEPARTMENT OF THE HISTORY OF ARTS

1000/100

1000/100



MAGYAR  
NYOMDANTOS AKADEMIÁJA  
KÖNYVTÁRA

Arany János korán elhunyt testvérei

Annak ellenére, hogy az irodalomtörténet apró részletekig feltárta Arany János életének, költői pályafutásának egyes mozzanatait, a kutatói gondosság egyáltalában nem foglalkozott korán elhalálozott, idősebb testvéreivel. Nem ismertük nevüket, fiúk voltak-e vagy leányok, milyen betegségben és hány éves korukban haltak meg. Pedig ezeknek a kérdéseknek a megválaszolása némi bepillantást engedne a költő gyermekkori környezetébe, szüleinek lelkivilágába, a család anyagi és egészségügyi körülményeibe...

Maga Arany János is igen szűkszavúan nyilatkozik testvéreiről önéletrajzában: "Szüleim már mindketten, öregek, mikor születtem, s én egyetlen fiók, a mennyiben idősebb leányuk már régóta férjnél vala, ... a többi számos testvéreim pedig, kik közül én egyet sem ismerék, előttem mind elhaltak." /1/ de fia, Arany László vagy későbbi életrajzírói sem sokkal egészítik ezt ki. /2/ Egyedül sógorától, Ercesey Sándortól tudunk meg annyit, hogy Arany György szármafedeles, bogárhátu házában "körül-belől minden harmadik évben született egy-egy" gyermek. /3/ Azonban ő - aki a helyi adatokhoz könnyen hozzájuthatott volna - pontatlan és laza fogalmazásával akaratlanul is félrevezeti a későbbi idők kutatóját a következő mondattal: "...közülük nyolcan csecsemő vagy igen kis-gyermekkorban haltak el." /4/ Így azt suggerálja soráival, hogy ezek alig érték meg az egy évet. pedig valójában más volt a helyzet.

Valamennyi monográfia-író közül egyedül Barta János veti fel az Arany-gyerekek korai halálának az okát és megközelítően jó magyarázatot talál a kérdésre. /5/ Mások, akár csak a regényes életrajzok írói is, /6/ megelégszenek annak az esetleges közléssel, hogy Aranyéknak "tiz gyermekük született, de csak az első, Sára és







Bar. A gyermek haláláról...  
 költőnk János ... maradt életben, a többiek valamennyien kis koruk-  
 ban elhaltak". /7/

2. Győr A bizonytalanság megszüntetésének, az Aranyra vonatkozó élet-  
 rajzi adatok kiegészítésének a vágya indított bennünket arra, hogy  
 3. Nagyszalontán, az egyedüli lelőhelyen felkutassuk azokat a forrásanya-  
 4. gokat, amelyek kérdéseinkre feleletet adhatnak.

6. A szalontai református egyházközség irattárában - éppen azon  
 7. a paróchián, amelynek egykori principálisa a költő veje, Szél Kálmán  
 8. volt, - őrzik ma is az Arany-család adatait is tartalmazó kereszte-  
 9. lési, esketési és halotti anyakönyveket. Ezeket annak idején tulnyo-  
 10. mő részben a református iskola rektora vezette és ritkábban a lelki-  
 pásztor.-

A három anyakönyv nyomán mindenekeelőtt a költő szüleinek é-  
 letrajzi adatait közöljük és egyben ki kell javítanunk, két Arany  
 László által elírt dátumot.-

Arany György született Nagyszalontán, 1762-ben /8/ Arany  
 György és Szabó Sára szülőkötől; meghalt ugyanitt 1844. január 13.-  
 án./9/. Megyeri Sára megkereszteltetett Nagyszalontán 1772. november  
 2.-án; apja Péter;/10/ meghalt ugyanitt 1836. március 20.-án./11/

Az Arany szülők házasságkötésének szószerintő bejegyzése ez:  
 "1790 : 3 martý itt lakó Arany György vette itt Na Megyeri Péter  
 haj /adon/ leányát Sárát. Testes sunt: Joan Bonczos et Joan Mados./12/  
 érdekességként jegyezzük meg, hogy az eskető lelkész neve Ercsei Sá-  
 muel, talán az ő családjából választ feleséget magának a költő fél-  
 század múlva.-

Ezek szerint házasságkötésük Arany György 28, Megyeri Sára 18  
 éves. Első gyermekük, Sára két év és kilec hónap múltán születik; a  
 tizedik János világrajövetelkor az apa 55, az anya 45 éves. A házasa-  
 ságból származó valamennyi gyermek születési és halálozási adatait  
 az áttekinthetőség kedvéért egybevetve közöljük az alábbiakban:



Köztörök járó... maradt életem... a többi ok valamennyien kis körny-

ben elhaltak". \V\

A bizonyítványok megadását illetően, az Aranyra vonatkozó éle-  
teljait adatok kiadását illetően a végül indított bizonyítványok, hogy  
Nagyasszonyom, az egyházi felügyelői felügyeletnek azokról a körny-

okokról, amelyekre kérdéseimre felelőleg adhatok.  
A családom tekintetében egyházközségi irattárban - éppen azon  
a példányban, amelynek egykori principálisa a kért adatok, majd kérem  
vegy, - úgyszintén az Arany-ország adatait is tartalmazó könyvben  
légi, okokról és halottak anyakönyvekről. Ezeket annak idején tulaj-  
dómban a kereskedelmi lakosok részére adták és rikkben a leiki-  
pénztár...

A házas anyakönyv nyomán mindenképp a kért adatokhoz  
lehet majd adni a kért adatokat és ebben ki kell javítani, hogy Arany  
leiki felügyelői felügyelet...

Arany országban született Nagyasszonyom, Istenben \V\ Arany  
ország és Székelyországban született 1844. január 13-án.  
A \V\ Névvel és keresztnévvel született Nagyasszonyom 1872. november  
2-án, azaz Péter \V\ meghalt nevemmel 1882. március 20-án \V\

Az Arany országban született Nagyasszonyom keresztnévvel születéséről  
"1872. január 13-án Arany országban született és Nevevel Péter  
\V\ Arany országban született. Tiszta székely és székely névvel \V\  
Egyházközségi felügyelői felügyeletnek, hogy az okokról leiki fel-  
ügyelői felügyeletnek adatait megadja a kért adat-  
okokról...

Ezek szerint hivatalos Arany országban született és Nevevel Péter  
\V\ Arany országban született és Nevevel Péter \V\  
Egyházi felügyelői felügyeletnek az adatok, az Arany-  
országban született, valamennyi gyermek születéséről a helyi lakosok adatait  
az egyházközségi felügyelői felügyeletnek adhatom.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. J. o. l. Arany országban született Nagyasszonyom, az egyházi felügyelői felügyeletnek azokról a körny...



| Sor<br>szám | A gyermek<br>neve | Születés<br>ideje | Elhaláloz-<br>ásának ideje | Élet-<br>kora       | Betegsége             | Tene-<br>tése | Keresztszülők                           |
|-------------|-------------------|-------------------|----------------------------|---------------------|-----------------------|---------------|---|
| 1.          | Sára              | 1792.XII.11.      | 1853.X.21                  | 60 év               | hideg láz             |               | Karantsi János<br>Szentmiklósi Erzsébet |
| 2.          | György I.         | 1795.VIII.17.     | 1802.V.31.                 | 7 év és<br>9 hónap  | torokfájás            | gener.        | Karantsi János<br>Szentmiklósi Erzsébet |
| 3.          | Mária             | 1797.XII.30.      | 1802.V.24.<br>/13/         | 4 év és<br>5 hónap  | torokfájás            | partic.       | Pótsi János<br>Vedi Erzsébet            |
| 4.          | Mihály I.         | 1800.VIII.18.     | 1801.XI.14                 | 1 év és<br>3 hónap  | varicella ?           | partic.       | Karantsi János<br>Szentmiklósi Erzsébet |
| 5.          | Ferencz           | 1803.II.9.        | 1807.XI.21.                | 4 év és<br>9 hónap  | sinlődés              | partic.       | Karantsi János<br>Szentmiklósi Erzsébet |
| 6.          | János I.          | 1806.II.6.        | 1813.VIII.3.               | 7 év és<br>5 hónap  | sinlődés              | prédik.       | Bagosi Mihály<br>Bujdosó Sára           |
| 7.          | Mihály II.        | 1808.X.20.        | 1810.X.1.                  | 2 év                | szárazbetegs          | partic.       | Bagosi Mihály<br>Cséte ? Sára           |
| 8.          | Mihály III.       | 1811.II.13.       | 1813.VI.23.                | 2 év és<br>4 hónap  | szárazbetegs          | énekszó       | Karantsi János<br>Szentmiklósi Erzsébet |
| 9.          | György II.        | 1814.III.12.      | 1814.III.18.               | 6 nap               | nyavalyatorrésénekszó |               | Boros Ferencz<br>Szentmiklósi Erzsébet  |
| 10.         | János II.         | 1817.III.8./2/    | 1882.X.22.                 | 65 év és<br>7 hónap |                       |               | Bagosi Mihály<br>Bujdosó Sára           |

A fentiekből igen fontos tanulságokat szűrhetünk le mind az Arany szülőkre, mind pedig a gyermekekre vonatkozólag. Ilyen például annak a megállapítása, hogy a tíz újszülöttből 8 fiú és csak 2 volt leány. A gyermekek átlagban kettő és fél - három évenként követték egymást, csupán a második és harmadik, valamint a hetedik és nyolcadik között találunk ennél néhány hónappal kevesebb időt.

Érdekes tanulságul szolgál az Arany-gyermekek nevének vizsgálata.

A magyar parasztság évszázados uzusa - e ez teljes egészében áll a szalantai hajduivadékokra is - hogy az elsőszülött fiú az apa, s az elsőszülött leány az anya keresztnevét örökli. Ez figyelhető meg az Arany-családnál is. A leány természetesen kapja a Sára nevet, mivel anyját, sőt apai naganyját is így hívták. Az utánna következő fiú György lesz apja után. Ezt a nevet még a kilencedik gyermek is felveszi.

A többi fiú közül három Mihály, kettő János, és egy Ferencz, pontosan ugyanazok a nevek, mint amelyeket az apa, Arany György három öccse viselt. /14/ Bár a helyi néphit szerint meghalt gyermek keresztnevét nem jó egy következőnek adni, mert az is korán elpusztul, az Arany-szüket ez egyáltalán nem befolyásolja és újra meg újra csak a három nagybácsi



| Szám | Nev | Idője       | Előadó | Előadás helye | Beszámolás |
|------|-----|-------------|--------|---------------|------------|
| 1.   | ... | 1933.X.II.  | ...    | ...           | ...        |
| 2.   | ... | 1933.V.III. | ...    | ...           | ...        |
| 3.   | ... | 1933.V.III. | ...    | ...           | ...        |
| 4.   | ... | 1933.V.III. | ...    | ...           | ...        |
| 5.   | ... | 1933.V.III. | ...    | ...           | ...        |
| 6.   | ... | 1933.V.III. | ...    | ...           | ...        |
| 7.   | ... | 1933.V.III. | ...    | ...           | ...        |
| 8.   | ... | 1933.V.III. | ...    | ...           | ...        |
| 9.   | ... | 1933.V.III. | ...    | ...           | ...        |
| 10.  | ... | 1933.V.III. | ...    | ...           | ...        |

A könyvtárunkon azonos címen tartott előadásokat az alábbiakban ismertetjük. Azonban az előadások tartalmát nem lehetjük megismertetni, mert az azonos című előadások tartalmát azonos címen nem lehetjük megismertetni. Az előadások tartalmát azonos címen nem lehetjük megismertetni. Az előadások tartalmát azonos címen nem lehetjük megismertetni.

A könyvtárunkon azonos címen tartott előadásokat az alábbiakban ismertetjük. Azonban az előadások tartalmát nem lehetjük megismertetni, mert az azonos című előadások tartalmát azonos címen nem lehetjük megismertetni. Az előadások tartalmát azonos címen nem lehetjük megismertetni.

A könyvtárunkon azonos címen tartott előadásokat az alábbiakban ismertetjük. Azonban az előadások tartalmát nem lehetjük megismertetni, mert az azonos című előadások tartalmát azonos címen nem lehetjük megismertetni. Az előadások tartalmát azonos címen nem lehetjük megismertetni.



nevével illetik a fiukat, noha a helyi hagyományos nevek választék-  
ra is adtak volna lehetőséget /József, Sándor, István, András/. Egyben  
az is megállapítható, hogy a keresztszülők neve nem befolyásolta  
Arany Györgyöt és feleségét az újszülöttek nevének megválasztásában.

Csupán a harmadik szülőknek református vidékeken, így Nagy-  
szalontán is szokatlan Mária névre való keresztelése tűnik első lát-  
ásra különösnek. Az anyakönyv vizsgálata során aztán kiderült, hogy  
ezekben az években bár nem volt általánosan használt, - de ép-  
pen különekódásnak sem tekinthető a Mária személynév.-

A keresztszülőkkel kapcsolatban megállapíthatjuk, hogy öt íz-  
ben hívták komának Karantsi Jánost és feleségét, Szentmiklósi Erzsé-  
betet, három ízben Bagosi Mihályt és Bujdosó Sárát /15/, akik a köl-  
tő keresztszülői is, és egy-egy ízben választottak más házaspárt ko-  
mának. Ezekről a családokról nincsenek bővebb ismereteink.

Igen fontos tanulmányul szolgál a gyerekek elhalálozási éveit-  
nek, betegségeinek vizsgálata. A fenti táblázat gyors áttekintése is  
hamar meggyőz Ersey állításának tévedéséről, miszerint az Arany -  
gyerekek nagy többsége csecsemő korban halt volna el. Két fiú jócs-  
kán ~~harmadik~~ betölti a hetedik évet, egy fiúcska és a kislány a  
negyedik és két fiú a második életévet. Mihály I. hal meg egy éves és  
három hónapos és csak György II. hat napos, azaz csecsemő korban.

Járványos betegségről, a családban történt fertőzésről két íz-  
ben beszélhetünk. 1802 májusában egy hét leforgása alatt két szép  
gyermeküket kísérték ki a temetőbe a szomorú szülők: a majdnem nyolc  
éves Györgyöt és a négy és fél éves Mária-t. Mindketten torokgyíkban  
/diftéria/ pusztultak el. Egy jó évtized múlva, 1813 nyarán két fiú  
hal meg, feltételezhetően tüdőbajban.-

A halotti anyakönyv "Morbis", majd "Nyavalyája", később "Beteg-  
sége" felzetű rubrikájában a rektor az esetek túlnyomó részében  
feltüntette a halál okát. Annak ellenére, hogy bizonyos adatunk van  
arról, hogy a városnak ekkor orvosa, illetve sebésze volt "Ns puskás  
József chirurgus" személyében /16/, a számaunkra fennmaradt anya -  
nyom György II. neve mellett "nyavalyatörés" olvasható, vagyis az



nevezetesen a fennsoroltak, melyek a helyi hatóságokhoz vannak fordítva.

az az esetekben, hogy a károsítások már nem helyrehozhatók.

Azaz az esetekben, hogy a károsítások már nem helyrehozhatók.

Amennyiben a károsítások már nem helyrehozhatók.

Amennyiben a károsítások már nem helyrehozhatók.

Amennyiben a károsítások már nem helyrehozhatók.

Amennyiben a károsítások már nem helyrehozhatók.

Amennyiben a károsítások már nem helyrehozhatók.

Amennyiben a károsítások már nem helyrehozhatók.

Amennyiben a károsítások már nem helyrehozhatók.

Amennyiben a károsítások már nem helyrehozhatók.

Amennyiben a károsítások már nem helyrehozhatók.

Amennyiben a károsítások már nem helyrehozhatók.

Amennyiben a károsítások már nem helyrehozhatók.

Amennyiben a károsítások már nem helyrehozhatók.

Amennyiben a károsítások már nem helyrehozhatók.

Amennyiben a károsítások már nem helyrehozhatók.

Amennyiben a károsítások már nem helyrehozhatók.

Amennyiben a károsítások már nem helyrehozhatók.

Amennyiben a károsítások már nem helyrehozhatók.

Amennyiben a károsítások már nem helyrehozhatók.

Amennyiben a károsítások már nem helyrehozhatók.

Amennyiben a károsítások már nem helyrehozhatók.

Amennyiben a károsítások már nem helyrehozhatók.

Amennyiben a károsítások már nem helyrehozhatók.

Amennyiben a károsítások már nem helyrehozhatók.

Amennyiben a károsítások már nem helyrehozhatók.

Amennyiben a károsítások már nem helyrehozhatók.

Amennyiben a károsítások már nem helyrehozhatók.

Amennyiben a károsítások már nem helyrehozhatók.

Amennyiben a károsítások már nem helyrehozhatók.



könyvi feljegyzésekből nagy valószínűséggel arra következtethetünk, hogy haláluk előtt orvos nem látta az Arany-gyerekeket. Erre a véleményre indít az, hogy a halál okának megjelölése minden esetben népi elnevezésű, sőt leginkább csak a betegség egyik feltételezhetően - fő tünete, szimptomája szerepel. Nem kevésbé támasztja alá ezt a tényt a szülők anyagi helyzete, a város akkori egészségügyi ellátása, valamint az általános és csecsemőhaladóság igen szomorú adatai.

A halál okaként, mint már említettük, két ízben "torokfájás" van feltüntetve. Az anyakönyvben utánanézésre kiderült, hogy ezidőtájt ez a betegség többször előfordul s így joggal gyanakodhatunk járványos diftériára. Esetleg szó lehet egy erősen gennyes mandulagyulladásról, ami végül is általános szeptikus állapotot idézve elő, a halál oka lett.

Nem kis gondot okoz a "sinylődés", máshol "sinilődés" megjelölésű betegség. Felfogható idősebb gyerekek alimentáris anemiájából kialakuló kórfornaként, ahol az egyoldalú vagy hiányos táplálkozás mellett a poros levegőnek, egészségtelen, nedves lakásnak; - ami Nagyszalontán gyakori - a kevés napfénynek, hiányos ruházatnak egyaránt jelentős szerepe lehet. Közismert dolog, hogy az ilyen sápadt, sovány gyerekek az esetleges fertőzéseket ritkán küzdik le.

Talán nem járunk messze az igazságtól, ha Ferenc és János I. "sinylődését" szimptomaként felfogva a TBC-hez kapcsoljuk, annál is inkább, mivel a következő két kis fiú halálának okaként "szárazbetegség", azaz tuberkulózis szerepel. A "morbus hungaricus" Nagyszalontán is bőven szedte áldozatait, amit elősegített a kövezetlen utakon heverő, felkavarodó irtózatosan por, a talajviztől penészes falusi házak, a mintegy 100 méterre folyó Kőles-ér széles, egészségtelen árterülete, mindezekhez hozzájárult az Arany-család közismerten rossz anyagi helyzete. Így tételezhetjük fel joggal, hogy a nyolc Arany-gyerek közül négy TBC-ben pusztult el.

Az eddig említett bejegyzéseken kívül a hat napos korban elhunyt György II. neve mellett "nyavalyatorás" olvasható, vagyis az







epilepszia népies <sup>v</sup> megjelölése. Tekintve azonban, hogy csecsemőkor elején rendkívül ritkán fordul elő epilepsziás megnyilvánulás, a tünetet sokkal inkább, mint szülési traumaából fakadó, vagy fertőzésből származó görcsökként foghatjuk fel.

Mihály I. adatai után, /akit tévesen Sárának írtak be; lásd a 13. jgyz-t/ a "Morbis" rubrikába vonalkát húzott az anyakönyvet vezető rektor. Ezt a sort megelőzi három más gyermek halálesetének bejegyzése, akik közül az elsőnél van feltüntetve a halál oka "variola", azaz variola, himlő, míg a következőknél a fentebb említett vonalkát találjuk. Esetleg feltételezhetjük, hogy Mihály I. is himlőben pusztult el. /17/

Végül foglalkozzunk az Arany-gyermekek eltemetésének kérdésével is. Mindenekelőtt tudnunk kell azt, hogy ebben az időben a szabolcasi református egyházaközösségben a temetési szertartásnak, -bejegyzése "Funus", máskor "Pompa" - négy fokozatavolt használatban.

Prédikációs azaz gyászbeszédés temetésben részesültek a magasabb közhivatalt viselt egyének /lelkipásztor, bíró, jegyző, stb/ és az anyagilag jól szituált polgárok. Itt az egyház részéről jelen volt, közreműködött a lelkipásztor /esetleg ketten is/ és az énekesek az énekesfiúkkal. A pap az imádságon, bibliavetésen kívül rövidebb-hosszabb beszédben méltatta az elhunytat, felsorolta jó cselekedeteit, búcsúztatta /okosaitól, hozzátartozóitól, ismerőseitől.

Ebben az előkelőnek számító, költséges temetésben részesült János I., a hatodik gyermek. Bizonyára a szülőknek nagyon a szívükhöz nőtt ez a fiuk, ~~igye~~ igen fájhatott hét és fél éves korában való elvesztése, ha a legszínvonalasabb, legdrágább szertartást biztosították számára akkor, amikor másfél hónappal korábban elhalt Mihály III.-nek csak az elemi fokú, énekszóes temetés járt ki.

Generális, általános vagy közönséges temetés az anyagilag jól álló polgároknak, gazdáknak járt ki. A szertartásban ~~a~~ részt







vett a lelkész, az énekvezér és az énekesfiúk. Az előbbi csak inát mondott és rövid részletet olvasott fel a Bibliából.

E rangos, kiskoruknál ritkán alkalmazott temetéssel búcsúztak a szülők elsőszülött fiuktól, a szinte nyolcadik életévét meg-  
erő Györgytől.

particulárisnak nevezték a harmadrendű temetést, amelyet na-  
gyobb gyermekek, szegény sorsú felnőttek esetében alkalmaztak. A  
búcsúztatást az énekvezér végezte két-három énekesfiúval együtt.

Igy temették el Aranyék, a helyi szokásnak és szűkös anyagi  
helyzetüknek megfelelően négy gyermeküket.

A teljesség kedvéért megjegyezzük, hogy az utóbbi három teme-  
tési formánál - a hozzátartozók felkérésére - a kántor /énekvezér/  
külön versbe és rímbe szedett búcsúztatót is énekelt.

Énekesz búcsúztatással kísérték utolsó útjára a szülők, család-  
tagok a csecsemőket, a kisgyermekeket és így temették el a nagyon  
szegényeket. Az egyház részéről csak az énekvezér fungált. /18/.

Csupán énekeszóval temették a költő szülei két utóbbi gyerme-  
küket, a harmadfél éves Mihály III-at és a hat napos György II-öt,  
mintha már maguk is belefáradtak volna a gyakran ismétlődő, örökre  
szóló búcsúztatásokba.

Ismerjüke helyét, a hajdani temetőt, ahol az Arany-gyermekeket,  
majd később a szülőket is örök nyugalomra helyezték. Ez a város  
központjától keletre, a mai Vajda-téren található és szegélyező ár-  
kának nyoma ma is felismerhető. Tény viszont, hogy az említett test-  
vérek, szülők pontos nyugvóhelyét már fel nem lelhetjük. /19/

Ezekről vallottak nekünk a nagyszalontai református egyház-  
község megsérült lapu anyakönyvei. Az összegyűjtött adatokból  
megismerhetjük a költő nagyobb testvéreit, a szülők lelkiállapo-



vegy a lelkem, az én szívem és az én kezem. Az előbb csak azt  
mondott és most megint azt mondta, hogy a Bibliában.

Ez a szó, mikor meghallom, mindig elgondolom, hogy  
ez a szó, mikor meghallom, mindig elgondolom, hogy  
ez a szó, mikor meghallom, mindig elgondolom, hogy

partonál, ahol a víz és a föld találkozik, ott  
szóval a víz, a föld és a levegő találkozik, ott  
szóval a víz, a föld és a levegő találkozik, ott  
szóval a víz, a föld és a levegő találkozik, ott

A víz, a föld és a levegő találkozik, ott  
szóval a víz, a föld és a levegő találkozik, ott  
szóval a víz, a föld és a levegő találkozik, ott  
szóval a víz, a föld és a levegő találkozik, ott

A víz, a föld és a levegő találkozik, ott  
szóval a víz, a föld és a levegő találkozik, ott  
szóval a víz, a föld és a levegő találkozik, ott  
szóval a víz, a föld és a levegő találkozik, ott

A víz, a föld és a levegő találkozik, ott  
szóval a víz, a föld és a levegő találkozik, ott  
szóval a víz, a föld és a levegő találkozik, ott  
szóval a víz, a föld és a levegő találkozik, ott

A víz, a föld és a levegő találkozik, ott  
szóval a víz, a föld és a levegő találkozik, ott  
szóval a víz, a föld és a levegő találkozik, ott  
szóval a víz, a föld és a levegő találkozik, ott

A víz, a föld és a levegő találkozik, ott  
szóval a víz, a föld és a levegő találkozik, ott  
szóval a víz, a föld és a levegő találkozik, ott  
szóval a víz, a föld és a levegő találkozik, ott

A víz, a föld és a levegő találkozik, ott  
szóval a víz, a föld és a levegő találkozik, ott  
szóval a víz, a föld és a levegő találkozik, ott  
szóval a víz, a föld és a levegő találkozik, ott

A víz, a föld és a levegő találkozik, ott  
szóval a víz, a föld és a levegő találkozik, ott  
szóval a víz, a föld és a levegő találkozik, ott  
szóval a víz, a föld és a levegő találkozik, ott



tát, magatartását bizonyos vonatkozásokban és nem utolsó sorban anyagi helyzetüket. Apróságok ezek, de - hisszük, hogy az eddigi Arany-portré teljesebb lett általuk...

Bordás László  
ny.jogtanácsos, helytört.kutató  
és  
Dánielisz Endre  
tanár, az Arany-muzeum igazgatója

1965 október hó 1.-én.

- 6. ...
- 7. Gyongyos László: Arany János, Sp. Franklin, 1938. 5.6 lap.
- 8. ...
- 9. Arany János: Hítröhögött istent és levelezése ... a XIV.lapon ...
- 10. A kéltő anyja, Hegyéri ...

Gallo



...magyar nyelvű kézikönyv a magyar nyelv tanítására és a magyar nyelvvel kapcsolatos ismeretek elsajátítására.

...magyar nyelvű kézikönyv a magyar nyelv tanítására és a magyar nyelvvel kapcsolatos ismeretek elsajátítására.

...magyar nyelvű kézikönyv a magyar nyelv tanítására és a magyar nyelvvel kapcsolatos ismeretek elsajátítására.

Magyar nyelvű kézikönyv a magyar nyelv tanítására és a magyar nyelvvel kapcsolatos ismeretek elsajátítására.

1900. október 10. é. ...

MAGYAR  
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA  
KÖNYVTÁRA



J e g y z e t e k

- 1., Arany János: Hátrahagyott iratai és levelezése, I. Bp. Ráth, 1888 XXXVI.lap.
- 2., Arany László jegyzete az Önéletrajz idézett soraihoz: A.J. Hátrahagyott iratai és levelezése, II.köt.XIV.lap.  
- Uo. XXV.lapon az A.-családfa
- 3., Eressey Sándor: A.J. életéből, Bp. Ráth, 1883, 2. lap.
- 4., Uo. 2 lap.
- 5., Barte János: Arany János, Bp. Művelt Nép, 1953. 6.lap " A tíz gyermekből el is halt nyolc közülük, bizonyára nemcsak eseményes testalkatuk, hanem a nyomor következtében is".
- 6., D.Szemző Pirooska: Arany János napjai, Bp. Magvető, 1957. 12. lap. " Testvéreim nem voltak, más gyermekekkel ritkábban volt alkalom játszani."  
- Szilágyi Ferenc: Mint ha pásztortúrta ég ... Bp, Móra, 1965 8.lap. " a huszonöt éve született, immár asszony sorban levő leányok után nyolc kigyermeküket kellett eltemetni, míg végre késő öregségükre az a gyöngy kisfiú megmaradt".
- 7., Kacsó Sándor: Irók, -írások, Bukarest, Irodalmi Könyvkiadó, 1965. 50.lap. " A bogárhátú viskó vélygős falai tízszer verték vissza újazulott kisgyerek első sivalkodását... A bogárhát elatt csak kettő nőtt fel: az első, Sára és a legutolsó, János".
- 7., Gyöngyösy László: Arany János, Bp. Franklin, 1902. 5-6 lap.
- 8., Tekintve, hogy a meglevő első keresztelési anyakönyv 1765 március 31.-vel kezdődik, A.György születési évszámát elhalálozásától visszaszámítva kaptuk meg.
- 9., Arany János: Hátrahagyott iratai és levelezése II; a XIV.lapon A.László jegyzetében az év jan.2.sz. szerepel.
- 10., A költő anyja, Megyeri Sára születési, ill.keresztelési dátumának forrása: Matrocola Ecclesiae Rfta /Reformata/ Neszalontaiensis cr... nomine patr..... Matr.... suscept... ab Anno 1765 31 Martz.  
A kipontozott részek vagy elmosódtak vagy kiolvashatatlanok. A nagyformátumú, összerűzött ívek-ből/anyakönyv lapjai az évszázadok folyamán megsegregultak, az írás kifakult.

Gallo

A jelen tanulmányban előforduló összes halál- és keresztelési adatok forrása: Series Defunctorum in Oppido N.Szalontha Anno 1774. Az irattárban levő halot-



1. ... 1888 ...

2. ... 1888 ...

- Uo. XIV. Japón ...

- ... 1888 ...

- ... 1888 ...

3. ... 1888 ...

Uo. 2 Jap.

4. ... 1888 ...

MAGYAR  
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA  
KÖNYVTÁRA

5. ... 1888 ...

6. ... 1888 ...

7. ... 1888 ...

8. ... 1888 ...

9. ... 1888 ...

10. ... 1888 ...

11. ... 1888 ...

7/110

12. ... 1888 ...



ti anyakönyvek I.kötete az 1774 - 1817 közötti éveket tartalmazza, vagyis az összeseket, amelyre szükségünk van.

11., Arany János: Háttrahagyott iratai és levelezése, II. a XIV. lapon Arany László augusztus 20.-át említi.

12., Catalogus matrimoniorum... in Ecclesia Rite /reformata/ M.Szalontaiensis ab anno 1765.

13., A halotti anyakönyv tizedes vizsgálata során sem bukkantunk A.Mihály adataira. Ellenben 1801. nov.14.-i dátumnál az olvasható, hogy elhunyt A.György legénya, Sára, 1 éves korában. Minden bizonnyal ez lapszám csatlami és Aranyék Mihály fiáról van szó, mivel -tudvalevően- Sára csak 1853-ban hal meg, 60 éves korában; más Arany családnak ekkortájt nem született Sára nevű gyermeke; 1800. aug.18-án, tehát egy évvel korábban Mihály született az Arany-családban.

14. V.6. Arany János: Háttrahagyott iratai és levelezése, II. A. László jegyzetében a XXV.lapon a leszármazási táblával, valamint -Debreczeni István: A.J. családja-táblázattal. Utóbbi kéziratot ld. a szalontai Arany-múzeum irattárában.-

15., A hetedik gyermek keresztanyjánál elírás történetelt: Csete Sárát írtak Bujdosó Sára helyett.-

16., A Negy Szalontai Református Ekklesiának Lejstrom könyve II. köt.68.lap; itt szerepel fentnevezett orvos, mint az egyik újszülött apja.

17., Itt mondunk köszönetet Dr.Szathmáry Katalin gyermekorvosnak /Nagyszalonta/ a betegségek leírásában, magyarázatában nyújtott segítségéért.

18., A temetési szertartásra, szokásokra vonatkozó adatokat Borda László gyűjtötte össze egyházi anyakönyvekből és helytörténeti monográfiákból.

19. Ld. Borda László: Nagyszalonta város temetőinek monográfiája, 1962. /kéziratban a szerzőnél és az Arany-múzeumban/ 12. lapon.



11. Magyar nyelvű irodalom az 1874-1875-ös évtől kezdve...

12. Magyar nyelvű irodalom az 1875-1876-ös évtől kezdve...

13. Magyar nyelvű irodalom az 1876-1877-ös évtől kezdve...

14. Magyar nyelvű irodalom az 1877-1878-ös évtől kezdve...

15. Magyar nyelvű irodalom az 1878-1879-ös évtől kezdve...

16. Magyar nyelvű irodalom az 1879-1880-ös évtől kezdve...

17. Magyar nyelvű irodalom az 1880-1881-ös évtől kezdve...

18. Magyar nyelvű irodalom az 1881-1882-ös évtől kezdve...

19. Magyar nyelvű irodalom az 1882-1883-ös évtől kezdve...

20. Magyar nyelvű irodalom az 1883-1884-ös évtől kezdve...

21. Magyar nyelvű irodalom az 1884-1885-ös évtől kezdve...

22. Magyar nyelvű irodalom az 1885-1886-ös évtől kezdve...

23. Magyar nyelvű irodalom az 1886-1887-ös évtől kezdve...

24. Magyar nyelvű irodalom az 1887-1888-ös évtől kezdve...

25. Magyar nyelvű irodalom az 1888-1889-ös évtől kezdve...

26. Magyar nyelvű irodalom az 1889-1890-ös évtől kezdve...

27. Magyar nyelvű irodalom az 1890-1891-ös évtől kezdve...

28. Magyar nyelvű irodalom az 1891-1892-ös évtől kezdve...

29. Magyar nyelvű irodalom az 1892-1893-ös évtől kezdve...

30. Magyar nyelvű irodalom az 1893-1894-ös évtől kezdve...

31. Magyar nyelvű irodalom az 1894-1895-ös évtől kezdve...

32. Magyar nyelvű irodalom az 1895-1896-ös évtől kezdve...

Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára

7/11







MAGYAR  
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA  
KÖNYVTÁRA



Küldi: Tóth Lajosné, Eplény.

MAGYAR  
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA  
KÖNYVTÁRA

A Magyar Tudományos Akadémia  
Elnökének

Budapest.

12103



